

Sygn. akt I ACa 957/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Zbigniew Cendrowski

Sędzia SA Beata Kozłowska

Sędzia SO Beata Byszevska (spr.)

Protokolant: asystent sędziego Paweł Jadczak

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa T. S.

przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 marca 2014 r. sygn. akt XXIV C 260/13

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a. w punkcie pierwszym w ten sposób, że zamiast kwoty 99 938 (dziewięćdziesiąt dziewięć tysięcy dziewięćset trzydzieści osiem) złotych wraz z ustawowymi odsetkami zasądza kwotę 81 638 (osiemdziesiąt jeden tysięcy sześćset trzydzieści osiem) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 września 2012 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałym zakresie;

b. w punktach drugim i trzecim, ustalając że powód ponosi koszty postępowania w wysokości 19 (dziewięćnaście) procent, a strona pozwana w wysokości 81 (osiemdziesiąt jeden) procent, pozostawiając szczegółowe wyliczenie kosztów referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym w Warszawie;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W. na rzecz T. S. kwotę 724,57 zł (siedemset dwadzieścia cztery złote i pięćdziesiąt siedem groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 957/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądza od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W. na rzecz T. S. kwotę 99.938 zł (dziewięćdziesiąt dziewięć

tysięcy dziewięćset trzydzieści osiem złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 20 września 2012 r. do dnia zapłaty oraz orzekł o kosztach postępowania obciążając nimi pozwaną.

Powyższy wyrok zapadł po dokonaniu przez Sąd Okręgowy następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Na skutek wniosku powoda T. S. z dnia 15 kwietnia 2009 r. skierowanego do pozwanej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w dniu 17 grudnia 2009 r. doszło do zawarcia przez powoda z pozwaną umowy nr (...) o przyznanie pomocy finansowej ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Unii Europejskiej i funduszy krajowych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013: Oś 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich o różnicowanie gospodarki wiejskiej”, działanie 311 „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” na zakup samochodu ciężarowego, nowego sprzętu niezbędnego przy wykonywaniu usług budowlanych oraz budowy budynku garażowo-magazynowego. Umowa ta została następnie zmieniona aneksem z dnia 19 stycznia 2010 r. Ustalona wartość przysługującej powodowi pomocy określona została na kwotę 99.938 zł. Na mocy tej umowy, zgodnie z wykazem zawartym w załączniku (...) do umowy T. S. miał dostarczyć pozwanej Agencji m.in. faktury i dowody zapłaty za poniesione przez powoda koszty poczynione w związku z wykonaniem inwestycji objętej umową, a także umowy z wykonawcami lub dostawcami ze specyfikacją będące podstawą wystawienia każdej z faktur.

Zgodnie z wymaganiami umowy z dnia 17 grudnia 2009 r. T. S. w dniu 19 stycznia 2010 r. złożył wniosek o płatność, do którego dołączył dokumenty potwierdzające zakup samochodu ciężarowego i pozostałego sprzętu budowlanego oraz faktury i dokumenty potwierdzające budowę budynku garażowo-magazynowego wystawione przez wykonawcę budowy – firmę (...) A. W. dla firmy powoda za wykonanie tego budynku tj. fakturę nr (...) na kwotę 18.300 zł (zaliczka na budowę budynku), potwierdzenie przelewu na kwotę 18.300 zł, fakturę (...) na kwotę 36.600 zł (zaliczka na budowę budynku), potwierdzenie przelewu na kwotę 36.600 zł, fakturę nr (...) na kwotę 36.600 zł (budowa budynku), potwierdzenie przelewu na kwotę 36.600 zł, specyfikację do faktury nr (...) oraz protokół zdawczo-odbiorczy.

Dnia 25 stycznia 2010 r. do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wpłynęło pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w B., w którym Naczelnik Urzędu Skarbowego wskazał, że w toku prowadzonych czynności kontrolnych u podatnika T. S. ustalone zostało, iż powód w dniu 26 sierpnia 2009 r. zawarł z firmą (...) A. W. umowę na wykonanie prac polegających na budowie budynku garażowo-magazynowego w miejscowości K. na kwotę 75.000 zł netto plus podatek VAT. Natomiast w dniu 5 września 2009 r. A. W. zawarł z powodem umowę podwykonawczą, której przedmiotem było wykonanie robót fundamentowych oraz stanu surowego nadziemnego budynku garażowo-magazynowego w miejscowości K.. Na podstawie tej umowy podwykonawczej powód miał wykonać usługi budowlane w zakresie robót przy budowie własnego budynku. Jako podwykonawca powód wystawił fakturę VAT nr (...) z dnia 31 października 2009 r. o wartości netto 30.000 zł, podatek VAT 6.600 zł.

Dnia 24 marca 2010 r. pozwana Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa złożyła do Prokuratury Rejonowej Warszawa-Wola zawiadomienie o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przez T. S. przestępstwa. Śledztwo w tej sprawie zostało umorzone dnia 27 lipca 2010 r.

Pismem z dnia 31 marca 2010 r. pozwana Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa odmówiła powodowi wypłaty pomocy, podając w uzasadnieniu, że koszty związane z realizacją operacji będącej przedmiotem umowy o przyznanie pomocy poniesione przez beneficjenta we własnym zakresie nie mogą stanowić kosztów kwalifikowanych i nie mogą podlegać refundacji, zaś

po rozpoznaniu odwołania powoda Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa pismem z dnia 13 kwietnia 2011 r. ponownie odmówiła powodowi wypłaty pomocy. Jako przyczynę odmowy wskazano naruszenie zapisów umowy, zgodnie z którymi w razie stwierdzenia przez Agencję, że beneficjent umyślnie złożył fałszywe oświadczenie, daną operację wyklucza się ze wsparcia. Wskazano także, że w myśl art. 4 pkt 3 rozporządzenia Rady nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich, jak i art. 5 ust. 3 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1975/2006 z dnia 7 grudnia 2006 r. nie jest możliwe wypłacenie środków wsparcia na rzecz beneficjentów, którzy sztucznie stworzyli warunki wymagane do otrzymania takich płatności, aby uzyskać korzyści sprzeczne z celami systemu wsparcia. Ponadto poinformowano powoda o wykluczeniu go z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na okres dwóch lat.

Kolejny wniosek powoda o ponowne rozpatrzenie jego wniosku o przyznanie pomocy został rozpoznany odmownie.

Powód umowę podwykonawczą z firmą (...) zawarł z uwagi na realne zagrożenie wykonania przez tę firmę inwestycji budowlanej w umówionym terminie ze względu na zbliżający się sezon jesienno-zimowy i brak odpowiedniego zaplecza technicznego wykonawcy. Powód wystawił firmie (...) za swoją pracę fakturę nr (...) na kwotę 36.600 zł. Powód kosztów związanych z tymi pracami nie wliczył do kosztów związanych z operacją podlegającą dofinansowaniu i nie wnioskował w tym zakresie o płatność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie niniejszej powód dochodził zasądzenia na jego rzecz kwoty stanowiącej pomoc publiczną ze środków funduszy europejskich, która wynikała z zawartej przez powoda z pozwaną umowy z dnia 17 grudnia 2009 r.

Pozwany zakwestionował zasadność wypłaty wnioskowanych przez powoda środków pieniężnych z uwagi na powzięcie informacji, że przedłożone przez powoda w dniu 19 stycznia 2010 r. dokumenty są niepełne, tj. nie obrazują w sposób kompleksowy przebiegu wykonania robót przy budynku magazynowo-garażowym, ponieważ część robót budowlanych przy wznoszeniu budynku garażowo – magazynowego powoda została wykonana przez samego powoda, działającego w charakterze podwykonawcy. Z tytułu wykonania części robót wskazanych w umowie o podwykonawstwo z dnia 5 września 2009 r. powód wystawił głównemu wykonawcy budynku fakturę nr (...) opiewającą na kwotę 36.600 zł. Zdaniem pozwanego niedołączenie przez powoda faktury VAT nr (...) oraz umowy o podwykonawstwo z dnia 5 września 2009 r. do wniosku o płatność z dnia 19 stycznia 2010 r. stanowiło naruszenie warunków umowy i uprawniało pozwanego do całkowitej odmowy płatności przewidzianej umową. Ponadto pozwany poddał w wątpliwość ważność umowy o dzieło z dnia 26 sierpnia 2009 r. wskazując, że podane przez powoda uzasadnienie zawarcia ww. umowy (realne zagrożenie wykonania inwestycji z uwagi na zbliżający się sezon jesienno-zimowy; nieposiadanie wiedzy o ograniczonych możliwościach stałego kontrahenta), a także okoliczności związane z realizacją umowy (szybki czas realizacji umowy, niewielki odstęp czasu między zawarciem umowy o dzieło a umową o podwykonawstwo) przemawiają za argumentacją, że umowa miała w istocie charakter pozorny, a jej rzeczywistym celem było uzyskanie możliwości wystawienia faktur na podmiot inny niż beneficjent pomocy .

Sąd Okręgowy wskazał, że powód wstępnie spełniał wszelkie warunki podmiotowe przewidziane przepisami krajowymi i unijnymi kwalifikujące go do objęcia pomocą z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, co zostało potwierdzone pozytywną weryfikacją wniosku o płatność z dnia 15 kwietnia 2009 r. Z samych zaś załączonych do wniosku o płatność z dnia 19 stycznia 2010 r. dokumentów, uzupełnionych następnie o protokół zdawczo-odbiorczy i specyfikację do faktury nr (...), wynikało, iż zakup sprzętu, samochodu i budowa przez powoda

budynku magazynowo- garażowego kwalifikują się do dofinansowania także z punktu widzenia przedmiotowego.

Zasadnicze zastrzeżenia co do możliwości wypłaty powodowi pomocy finansowej przewidzianej umową powstały po uzyskaniu przez pozwanego wiedzy o fakturze nr (...) oraz umowie podwykonawczej z dnia 5 września 2009 r. świadczących o samodzielnej realizacji w charakterze podwykonawcy części zadań wskazanych w kosztorysie załączonym do wniosku o płatność z dnia 19 stycznia 2010 r., gdyż zdaniem pozwanego powód niedostatecznie udokumentował wykonanie usługi budowlanej tj. pominął fakturę VAT nr (...) oraz umowę podwykonawczą z dnia 5 września 2009 r., ponieważ nie załączył wszystkich dokumentów związanych z dokonaniem operacji wybudowania budynku magazynowo-garażowego. Pozwany uważa że powyższe stanowiło wskazany w umowie przypadek „składania fałszywych oświadczeń” i jako takie było przesłanką do odmowy wypłaty.

W ocenie Sądu Okręgowego z § 7 zawartej między stronami umowy wynikało, że powód ma złożyć „osobiście lub przez upoważnioną osobę wniosek o płatność wraz z wymaganymi dokumentami określonymi w załączniku(...) do umowy oraz przedstawić oryginały faktur lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej oraz dowodów zapłaty poniesionych kosztów”, a zatem powód nie miał obowiązku dołączyć wszelkich dokumentów związanych z wykonaniem operacji, a spoczywał na nim obowiązek przedstawienia wyłącznie takich dokumentów, które stanowiły dowód poniesienia tych kosztów, których wyrównania powód domagał się we wniosku o płatność z dnia 19 stycznia 2010 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego, skoro powód-jak twierdził, nie wnioskował o płatność faktury VAT (...) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, to nie miał obowiązku wykazywać jej czy dołączać do wniosku o płatność. Ponadto, w ocenie Sądu Okręgowego, fakturę tę trudno zakwalifikować jako koszt po stronie powoda, a tylko pozycje zakwalifikowane jako wydatki miały być udokumentowane, co wynika wprost z § 7 umowy. Z tych samych względów podobnie należy ocenić żądanie pozwanego w zakresie przedstawienia przez powoda umowy podwykonawczej. Punkt 18 załącznika (...) do umowy nakazuje bowiem załączać jedynie „umowy z wykonawcami zawierające specyfikację będące podstawą wystawienia każdej z przedstawionych faktur” i to tylko w przypadkach „gdy nazwa towaru lub usługi odnosi się do umów zawartych przez beneficjenta lub nie pozwala na precyzyjne określenie kosztów kwalifikowanych”, zatem skoro powód nie przedstawiał faktury (...) wraz z wnioskiem o płatność, trudno wymagać od niego załączenia umowy podwykonawczej z dnia 5 września 2009 r., która istotnie stanowiła specyfikację do tej konkretnej faktury VAT. Jednocześnie powód przedstawił dowody na poniesienie kosztów związanych z budową magazynu w ramach operacji, dołączając dowód uiszczenia należności za każdą z faktur VAT wystawionych powodowi przez głównego wykonawcę, A. W. działającego pod firmą (...).

Sąd Okręgowy w świetle zarzutów strony pozwanej rozważył, że powód jako podwykonawca zrealizował część własnego przedsięwzięcia, w związku z czym wystawił wykonawcy inwestycji fakturę VAT nr (...), przy czym wynagrodzenie za wykonaną przez powoda pracę, wykorzystane przez niego materiały i surowce zostały następnie ujęte w wynagrodzeniu wykonawcy (co należałoby wnioskować z specyfikacji do faktury (...) i zakresu umowy podwykonawczej z dnia 5 września 2009 r.) i uwzględnione jako koszt powoda w kosztorysie dołączonym do wniosku o płatność. Sąd Okręgowy wskazał, że powód i wykonawca mogli dokonać potrącenia swych wierzytelności, jest to jednak uprawnienie stron. Sąd Okręgowy wskazał nadto, że obowiązujące przepisy nie wprowadzają zakazu, by podmiot będący investorem był jednocześnie podwykonawcą tej samej inwestycji, a nadto brak podstaw do przyjęcia, że przepisy lub umowa

umożliwiają odmowę finansowania inwestycji w sytuacji, gdy określony podmiot, tak jak powód, skorzystał z tzw. pracy własnej przy budowie obiektu objętego refundacją.

Zdaniem Sądu Okręgowego, jedynym przepisem nawiązującym do określonego statusu prawnego beneficjenta i statusu prawnego świadczeniodawcy/usługodawcy jest § 2 punkt 1 g) rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 17 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, który przewiduje, iż o pomoc może ubiegać się rolnik, który „nie będzie realizował operacji jako wspólnik spółki cywilnej”. Dofinansowanie nie przysługuje więc osobie, która poniosła koszt w postaci zakupu dóbr i usług od przedsiębiorcy prowadzącego działalność w formie spółki cywilnej, gdy beneficjent był jednym z jej wspólników. W ocenie Sądu Okręgowego skoro ustawodawca zdefiniował tylko ten jeden przypadek jako bezwzględnie wykluczający z możliwości ubiegania się o dofinansowanie, to gdyby ustawodawca chciał rozszerzyć tę przesłankę o jakieś inne, kolejne przypadki, wskazałby to wprost w przepisie. Tymczasem jedynie istnienie określonej więzi prawnej między beneficjentem a świadczeniodawcą czy usługodawcą w postaci spółki cywilnej zostało wyróżnione w art. § 2 pkt 1 g) rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 17 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, a jednocześnie nie przyznano organowi przyznającemu pomoc finansową kompetencji do formułowania innych, dalej idących warunków przyznania pomocy. Sąd Okręgowy wskazał, że nie można doszukać się takich uprawnień w samej umowie, gdzie ograniczono się w istocie do powtórzenia treści ww. przepisu rozporządzenia, zaś pozwany mógł tak sformułować umowę, by odmówić pomocy także w innych przypadkach prócz wymienionego „wykonywania operacji jako wspólnik spółki cywilnej”. Sąd Okręgowy wskazał, że pozwany powołując się na wykładnię celowościową umowy, zapomina iż zgodnie z art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje, jednakże „dyrektywa ta nie służy jednak do korygowania, czy też uzupełnienia treści oświadczeń woli o elementy nie wynikające z umowy.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 sierpnia 2013 r., sygn. I ACa 342/13).

W ocenie Sądu Okręgowego nie zaistniała także kolejna podstawa odmowy finansowania wskazana przez pozwanego, wynikająca bezpośrednio z rozporządzenia Komisji nr 1975/2006 tj. art. 5 ust. 3 przedmiotowego rozporządzenia („bez uszczerbku dla przepisów szczegółowych, nie dokonuje się żadnych płatności na rzecz beneficjentów, w odniesieniu do których stwierdzono, że sztucznie stworzyli warunki wymagane do otrzymania takich płatności, aby uzyskać korzyści sprzeczne z celami systemu wsparcia”). Zdaniem pozwanego działanie powoda nosiło opisane znamiona tzn. stworzył on celowo wymagane warunki, aby uzyskać korzyści sprzeczne z celami wsparcia. Przesłanka „sztucznego stworzenia warunków” była przedmiotem rozważań Trybunału Sprawiedliwości w wyroku z dnia z dnia 12 września 2013 r. w sprawie C # 434/12, gdzie stwierdził, iż „przesłanki stosowania tego przepisu (tj. art. 4 ust. 8 rozporządzenia Komisji (UE) nr 65/2011 z dnia 27 stycznia 2011 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w odniesieniu do wprowadzenia procedur kontroli oraz do zasady wzajemnej zgodności w zakresie środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. L 25, s. 8) wymagają istnienia elementu obiektywnego i elementu subiektywnego. W ramach pierwszego z tych elementów do sądu odsyłającego należy rozważenie obiektywnych okoliczności danego przypadku pozwalających na stwierdzenie, że nie może zostać osiągnięty cel zamierzony przez system wsparcia EFRROW. W ramach drugiego elementu do sądu odsyłającego należy rozważenie obiektywnych dowodów pozwalających na stwierdzenie, że poprzez sztuczne

stworzenie warunków wymaganych do otrzymania płatności z systemu wsparcia EFRROW ubiegający się o taką płatność zamierzał wyłącznie uzyskać korzyść sprzeczną z celami tego systemu. W tym względzie sąd odsyłający może oprzeć się nie tylko na elementach takich jak więzi prawna, ekonomiczna lub personalna pomiędzy osobami zaangażowanymi w podobne projekty inwestycyjne, lecz także na wskazówkach świadczących o istnieniu zamierzonej koordynacji pomiędzy tymi osobami.” Powołując się na tę przesłankę pozwany powinien udowodnić, iż powód zamierzał uzyskać korzyść sprzeczną z celami systemu EFRROW. Cele systemu zostały określone następująco: zwiększenie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, poprawa stanu środowiska naturalnego i krajobrazu, poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz zwiększenia popierania różnicowania działalności gospodarczej. Należy więc stwierdzić, że inwestycja podjęta przez powoda na podstawie umowy osiągnęła nie tylko cele zgodne z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. , ale również wypełniła cel wyszczególniony w ramach samej umowy, a znajdujący się w zakresie celów ogólnie określonych rozporządzeniem. Strony jako cel umowy określiły bowiem poprawę warunków pracy i wyposażenia, a więc zakup przez powoda sprzętu, samochodu, wybudowanie budynku magazynowo-garażowego na potrzeby prowadzonej działalności, niewątpliwie stanowiło osiągnięcie tak postawionego celu. W tych okolicznościach nie ma podstaw do odmowy powodowi płatności również z uwagi na „sztuczne stworzenie warunków wymaganych do uzyskania płatności” w rozumieniu art. 5 ust. 3 rozporządzenia Komisji nr (...).

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione, żądanie odsetek uwzględnił na podstawie art.481 k.c.

O kosztach postępowania sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożyła strona pozwana, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie:

-art. 65 k.c. i art. 354 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię § 7 i załącznika (...) do umowy nr (...) z dnia 17 grudnia 2009 r. poprzez uznanie, że nie zaktualizował się po stronie powoda obowiązek przedłożenia wraz z wnioskiem o płatność faktury VAT (...) z 31 października 2009 r. na kwotę 36600 zł oraz umowy podwykonawczej z dnia 05 września 2009 r.;

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na nierozważeniu przez Sąd I Instancji, w sposób swobodny i wszechstronny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonaniu przez Sąd ustaleń sprzecznych z zebrany materiał dowodowy polegające na: nie wzięciu pod uwagę, że zrealizowanie przez powoda w charakterze wykonawcy części usługi budowlanej w zakresie robót przy budowie własnego budynku magazynowo -garażowego i w konsekwencji wystawienie przez powoda faktury (...) robót oraz otrzymanie za to zapłaty miało wpływ na wysokość przysługującej powodowi pomocy finansowej, że nie przedstawienie przez powoda faktury (...) i umowy podwykonawczej powodowało, iż powód domagał się wypłaty pomocy w zawyżonej wysokości, że uwzględniając całokształt działań podejmowanych przez powoda związanych z zawarciem umowy podwykonawczej, miała ona charakter pozorny, nadto błędnym przyjęciu, że nie doszło do złożenia przez powoda fałszywego oświadczenia i tym samym nie doszło do naruszenia przez powoda § 9 ust. 8 umowy przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) z dnia 17 grudnia 2009 r. , podczas gdy złożenie niepełnej bądź nierzetelnej dokumentacji powinno być kwalifikowane jako złożenie „fałszywej deklaracji”;

-naruszenie art. 31 ust. 2 Rozp. Komisji (UE) Nr 1975/2006 z dnia 07 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w zakresie wprowadzenia procedur kontroli , jak również wzajemnej zgodności w odniesieniu do środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. L 368 z 23 grudnia 2006 r. , str. 74 ze zm.)- „rozporządzenie Nr 1975/2006”, poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji niestwierdzenie, że doszło do umyślnego złożenia fałszywej deklaracji przez powoda, a tym samym, że zgłoszona do dofinansowania operacja powinna być wykluczona ze wsparcia EFRROW:

-naruszenie art. 44 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych poprzez jego niezastosowanie i niedokonanie oceny, czy uwzględnienie powództwa i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty wskazanej w sentencji wyroku nie spowoduje naruszenia przez pozwaną powyższego przepisu poprzez wydatkowanie środków publicznych w sposób niecelowy i nieoszczędny.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej była częściowo uzasadniona. Podniesionym w niej zarzutem nie sposób odmówić częściowo racji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego podzielić należy stanowisko pozwanej Agencji, że powód nie udokumentował w prawidłowy sposób kwalifikowalnych kosztów inwestycji. Nie dotyczy to jednak, wbrew stanowisku skarżącej, kosztów całej inwestycji, a tylko robót, w zakresie których powód zawarł umowę podwykonawczą z firmą (...), nie ujawniając we wniosku o płatność ani zawarcia umowy podwykonawczej ani faktury (...). Na powodzie dochodzącym zwrotu dotacji, której wypłaty odmówiła pozwana, ciążył obowiązek realizacji inwestycji i ten został przez niego spełniony w całości, co jest okolicznością bezsporną. Powód miał ponadto obowiązek udowodnienia poniesienia związanych z tym kosztów, rozumiany jako udokumentowanie wykonania robót, dostaw i usług w zakresie rzeczowym i finansowym. Z tego obowiązku powód nie wywiązał się w sposób prawidłowy.

Konstrukcja umowy o pomoc finansową, w tym przyjęty w jej treści szczególny rygoryzm w zakresie ścisłego udokumentowania wykonania robót, dostaw i usług w zakresie rzeczowym i finansowym, miały swoje źródło i uzasadnienie w bezwzględnie obowiązujących przepisach dotyczących dysponowania środkami publicznymi pochodzącymi ze źródeł europejskich. Zasadniczy w tym zakresie akt prawny - Konwencja o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 208, poz. 1603) oraz pierwszy protokół do tejże konwencji, wyrażają zasadę celowości i rzetelności wydatkowania i wykorzystania tychże środków, traktując jako nadużycie finansowe każde umyślne działanie lub zaniechanie polegające na wykorzystaniu lub przedstawieniu nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne zatrzymanie środków z ogólnego budżetu Wspólnot Europejskich lub z budżetów zarządzanych przez lub w imieniu Wspólnot, jak również, co istotne, niewłaściwe wykorzystanie takich środków na cele inne aniżeli te, na które zostały one pierwotnie przyznane. Zgodnie z brzmieniem Konwencji, w przypadku wykrycia takich nieprawidłowości stosuje się między innymi sankcje administracyjne w postaci zwrotu nieprawnie uzyskanej kwoty wraz z odsetkami bądź pozbawienia możliwości uzyskania korzyści.

Konsekwencją przyjęcia przez prawodawcę europejskiego wspomnianych wyżej zasad dysponowania środkami unijnymi jest wynikający z art. 21 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 z późn. zm.), obowiązek jednostki zarządzającej tymi środkami na poziomie kraju członkowskiego UE szczególowej kontroli ich wykorzystania przez beneficjentów właśnie pod kątem tejże celowości i rzetelności. Osoba ubiegająca się o przyznanie takich środków obowiązana jest przedstawiać dowody oraz

dawać wyjaśnienia, co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek. Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. W przedmiotowej sprawie obowiązek udowodnienia zasadności zgłoszonego żądania o wypłatę świadczenia w dochodzonej wysokości spoczywał na powodzie.

Nie ulega wątpliwości, że Sąd Okręgowy trafnie ustalił i zważył, że powód poniósł koszty związane z zakupem pojazdu, maszyn budowlanych oraz części robót związanych z budową budynku magazynowo-garażowego (za wyjątkiem kosztów objętych fakturą nr (...) wystawioną przez (...)) i w prawidłowy sposób udokumentował poniesienie wydatków związanych z powyższymi kosztami. Tym niemniej ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że powód samodzielnie jako podwykonawca (...) wykonał fundamenty i stan surowy rzeczonoego budynku (k-445-451) oraz do faktury (...) wystawił jako podwykonawca dnia 31 października 2009 r. fakturę (...) na kwotę 36600 zł brutto, czego nie ujawnił ani zawierając umowę z pozwaną Agencją dnia 17 grudnia 2009 r. ani składając wniosek o płatność.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe postępowanie powoda uniemożliwiło pozwaną dokonanie prawidłowej weryfikacji kosztów kwalifikowalnych inwestycji powoda, o dofinansowanie której się ubiegał oraz prawidłowego obliczenia należnej powodowi dotacji, czym jednocześnie powód naruszył wyżej wymienione zasady zobowiązujące powoda do podawania prawdziwych i pełnych informacji bez zatajania jakichkolwiek okoliczności, które mają wpływ na wysokość przyznawanych środków. Tym samym również Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji rolnictwa, jako dysponująca środkami publicznymi, z uwagi na ciężący na niej obowiązek przestrzegania zasad podziału tych środków narażona została na wydatkowanie środków niezgodnie z prawem unijnym i przepisami ustawy o finansach publicznych, szczególnie art. 44 tej ustawy, który nakłada na pozwaną wydatkowanie środków publicznych w sposób celowy i oszczędny. W takiej sytuacji nieuprawnione było żądanie powoda zwrotu dotacji także w części obejmującej koszty prac objętych fakturą (...) wystawioną przez (...). W tym zakresie bowiem powód naruszył obowiązek udokumentowania poniesienia kosztów kwalifikowalnych z uwagi na podanie nierzetelnych i niepełnych informacji w zakresie wybudowania fundamentów i stanu surowego budynku.

W powyższym zakresie apelacja pozwaną była uzasadniona, tj. zasługiwały na uwzględnienie zarzuty naruszenia art. 65 w zw. z art. 354 § 1 k.c., art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 44 ustawy o finansach publicznych, w tej części, w której pozwana wywodziła, że w związku z działaniem powoda doszłoby do wypłaty pomocy finansowej w zawyżonej wysokości, gdyż zgłoszone zostały do dofinansowania także koszty niekwalifikowalne do kwoty 36600 zł i przyjęcie tym samym przez Sąd Okręgowy, że powodowi należy się zwrot dotacji pełnej wysokości objętej wnioskiem o płatność, tj. w kwocie 99938 zł.

Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z § 9 ust. 2 jeżeli beneficjent nie spełnił któregokolwiek z warunków, o których mowa w ust. 1 § 9 (zrealizowanie inwestycji, poniesienie kosztów i właściwe ich udokumentowanie) środki finansowe z tytułu pomocy mogą być wypłacone w części dotyczącej operacji, które zostały zrealizowane zgodnie z warunkami umowy oraz jeżeli cel operacji został osiągnięty. Nie ulega wątpliwości w okolicznościach sprawy, wbrew stanowisku skarżącej, że w świetle brzmienia umowy powodowi należy się dotacja w tej części, w której operacja została zrealizowana i udokumentowana zgodnie z umową, gdyż poza sporem pozostaje w sprawie, że cel operacji został osiągnięty. Kwotę kosztów kwalifikowalnych obliczonych po złożeniu wniosku przez powoda w wysokości 199876,00 zł należy pomniejszyć o kwotę kosztów, w zakresie których powód podał nierzetelne i niepełne informacje, tj. o 36600 zł. Prawidłowo wyliczone koszty kwalifikowalne inwestycji wyniosły zatem 163276 zł. Skoro dotacja została przyznana w wysokości 50% kosztów kwalifikowalnych, to powodowi należała się kwota 81638 zł. Do takiej kwoty

obniżona została, wskutek uwzględnienia apelacji pozwanej w części na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zasądzona powodowi wyrokiem Sądu Okręgowego należność.

W pozostałym zakresie- tj. w części dotyczącej także kwoty 81638 zł- apelacja pozwanej nie była uzasadniona i podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. Zdaniem Sądu Apelacyjnego brak było podstaw do odmowy wypłaty powodowi całej kwoty dotacji, bowiem , jak podniesiono wyżej w przeważającym zakresie operacja została zrealizowana, jej cel został osiągnięty, powód udowodnił, że poniósł koszty kwalifikowalne w kwocie 163276 zł. W zakresie kwoty 81638 zł nie można twierdzić, że Agencja wypłacając powodowi dotację w tej wysokości dopuści się dysponowania środkami publicznymi w sposób niecelowy i nieoszczędny. Nie doszło więc, w ocenie Sądu Apelacyjnego do naruszenia art. 31 ust. 2 Rozp. Komisji (UE) Nr 1975/2006 z dnia 07 grudnia 2006 r. w takim zakresie, aby należało wykluczyć operację zrealizowaną przez powodowa w ramach umowy nr (...) z dnia 17 grudnia 2009 r. w całości.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uwzględniając częściowo apelację pozwanej, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu zapadłe w Sądzie I instancji, wobec powyższego, również podlegało zmianie. W związku z uwzględnieniem apelacji w części- doszło tym samym do uwzględnienia powództwa w 81%, i w takim zakresie proces w Sądzie Okręgowym wygrał powód, zaś pozwana w 19%. Sąd Apelacyjny ustalił zasadę poniesienia kosztów przez strony w I instancji, przy czym szczegółowe wyliczenie tych kosztów pozostawiono referendarzowi w Sądzie Okręgowym w Warszawie na podstawie art. 108 § 1 zd. drugie k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c., mając na uwadze, że apelacja została uwzględniona w 19%, zaś pozwana poniosła tytułem kosztów w postępowaniu apelacyjnym kwotę 10397 zł (opłata od apelacji oraz wynagrodzenie pełnomocnika), zaś powód 2700 zł (wynagrodzenie pełnomocnika). Skoro pozwanej należy się zwrot kwoty 1975,43 zł, a powodowi 2700 zł , zatem zasądzono powodowi kwotę 724,57 zł tytułem różnicy.